

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретико-методологічні засади культурології

РОЗРОБНИК

Юлія Сабадаш

завідувач кафедри культурології, доктор культурології, професор

j.sabadash@mu.edu.ua

КАФЕДРА

культурології

csia@mu.edu.ua

3

кількість кредитів ектс

30 / 60

годин аудиторної / самостійної
роботи

залік

форма контролю

СТАТУС ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова

ПРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Теоретико-методологічні засади культурології» спирається на такі навчальні дисципліни: історія і теорія культури, сучасна культура, філософія, естетика, семіотика культури, філософія мистецтва, методологія наукових досліджень та інші.

Формування знань з концептуальних засад вітчизняної культурологічної науки належить до невід'ємних складових у підготовці науковця-культуролога.

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Теоретико-методологічні засади культурології» спрямована на поглиблене опанування основних теоретичних підходів, концепцій та методів дослідження культури у сучасній гуманітаристиці. У межах курсу розглядаються ключові парадигми культурологічного знання, еволюція теорій культури, міждисциплінарні методології аналізу культурних процесів, а також принципи інтерпретації культурних текстів і практик. Особлива увага приділяється формуванню у здобувачів третього рівня вищої освіти навичок критичного аналізу наукових концепцій, застосування сучасних методологічних інструментів у власних дослідженнях та інтеграції культурологічних підходів у ширший контекст гуманітарних і соціальних наук.

Дисципліна спрямована на досягнення програмних результатів ОНС «Доктор філософії» спеціальності В12 Культурологія та музеєзнавство:

- РН 01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері культурології та/або здійснення інновацій.
- РН 03 Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і

розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми культурології з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.

- РН 05 Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з культурології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.
- РН 06 Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.
- РН 07 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН 09 Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері культурології та у викладацькій практиці

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Навчальна дисципліна «Теоретико-методологічні засади культурології» має виразний міждисциплінарний характер, оскільки поєднує теоретичні підходи, понятійний апарат і методи дослідження, запозичені з різних галузей гуманітарного та соціального знання. Її зміст тісно пов'язаний із філософією, історією, соціологією, антропологією, мистецтвознавством, релігієзнавством, літературознавством, медіадослідженнями та комунікативними студіями. Така міждисциплінарність дає змогу комплексно аналізувати культурні процеси, символічні системи, культурну пам'ять, ідентичності та практики репрезентації, а також використовувати різноманітні методологічні підходи під час проведення культурологічних досліджень.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

формування у здобувача наукового ступеня уявлення про найбільш важливі парадигми сучасного культурологічного знання та ототожнення їх з конкретними філософськими концептами, у рамках яких відбувалося формування вказаних парадигм. Навчальна дисципліна «Теоретико-методологічні засади культурології» дозволяє синтезувати набуті знання та навички у єдиному теоретичному просторі сучасної культурології.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Розмаїття культурологічних парадигм	
Результати навчання	РН 01,03, 06, 09
Лекція-презентація (3 год.)	Тема 1. Теоретичні засади вивчення навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні засади культурології»
Практичне заняття (1 год)	Семінарське заняття 1. Теоретичні засади вивчення навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні засади культурології» 1. Предмет, мета та завдання курсу «Теоретико-методологічні засади культурології». 2. Методологічні основи курсу. 3. Зв'язки культурології з іншими науками та навчальними дисциплінами.
Лекція-презентація (4 год.)	Антропологічні концепції культурології
Практичне заняття (1 год)	Семінарське заняття 2. Антропологічні концепції культурології 1. Поняття «культурна антропологія». 2. Культура та антропологічні дефініції. 3. Ігрові концепції культури. 4. Символізм та теорія культури.
Ресурси	1. Єпик Л.І. Інноваційні технології у формуванні професійної компетентності фахівців культурологів. Eurasian Scientific Congress: Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference Barcelona, Spain 19–21 April 2020. Barcelona: Barca Academy Publishing, 2020. P. 323-330. 2. Сабадаш Ю.С. Сучасний простір української культурології. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. 2022. № 24. С. 87-94.

3. Сабадаш Ю.С., Дабло Л.Г., Нікольченко Ю.М. Культурологія: понятійно-категоріальний апарат у логіці дослідницького процесу. *Культура і сучасність*. 2021. № 1. С. 3-8.
4. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики: колективна монографія / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін.; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш; ред.-уклад. Ю. С. Сабадаш, І. В. Петрова. Київ: Ліра-К, 2021. 432 с.
5. Шаповалова Н.П. Культурний асимілятор у контексті формування міжкультурної компетентності здобувачів ОП «Культурологія» і «Міжкультурна лінгвістика». Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2019–2020 рр. (квітень-травень 2021 р.). Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021. С. 122-124.
6. Герчанівська П.Е. Тотожність та відмінність культурологічних та антропологічних шкіл. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 3-7.
7. Герчанівська П.Е. Цифрова культура в інформаційному суспільстві: антропологічний аспект. *Культура і сучасність*. 2022. С. 3-7.
8. Гоц Л.С. Постгуманістичні тенденції в закордонних студіях vs культурологія? *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 3. С. 14-22.

Модуль 2. Філософські концепції культурології

<i>Результати навчання</i>	PH 01, 03, 07, 09
<i>Лекція-презентація (4 год.)</i>	Семіотика та герменевтика культури
<i>Практичне заняття (2 год)</i>	Семінарське заняття 3. Семіотика та герменевтика культури 1. Поняття герменевтики і семіотики. 2. Проблема мови і культури. 3. Генеалогія герменевтики та семіотики. 4. Культурна лінгвістика.
<i>Лекція-презентація (3 год.)</i>	Феноменологія культури
<i>Практичне заняття (2 год)</i>	Семінарське заняття 4. Феноменологія культури 1. Культура як феномен свідомості. 2. Феноменологічна перспектива культурології. 3. Поняття Іншого.
<i>Ресурси</i>	1. Михайлюк О., Вершина В. Сміх і культура (семіотичний аспект). Докса. 2019. № 1(31). С. 72-81. 2. Пашкова Н.І. Еволюція співвідношення термінів знак і символ у загальній семіотиці, лінгвістиці та культурології. <i>Культура і сучасність</i> . 2020. № 1. С. 32-38. 3. Печеранський І.П. Методологічні експлікації «семіотичного повороту» в контексті культурологічних досліджень. <i>Питання культурології</i> . 2022. № 40. С. 62-78. 4. Пічугіна Ю.О. Мережева творчість у контексті герменевтичних досліджень культури. <i>Культура України</i> . 2019. № 64. С. 65-72. 5. Суходуб Т.Д. Філософія культури як філософія можливостей: методологічна позиція Г.Г. Шпета. <i>Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія</i> . 2020. Т. 32. № 2. С. 61-67. 6. Кислюк К.В. Метод соціокультурної каузальності і процесах розбудови культурології як науки. <i>Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна</i> . 2019. № 59. С. 5-11. 7. Коваленко І.І., Мелякова Ю.В. Кальницький Е.А. Феноменологія творчості у цифрову епоху. <i>Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія</i> . 2020. Т. 1(44). С. 157-167. 8. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики: колективна монографія / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін.; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш; ред.-уклад. Ю. С. Сабадаш, І. В. Петрова. Київ: Ліра-К, 2021. 432 с. 9. Шейко В., Кушнарєнко Н. Методологічна рефлексія культурологічних і мистецтвознавчих досліджень. <i>Художня культура. Актуальні проблеми</i> . 2020.

	№ 16(1). С. 44-48. 10. Яценко О. Д. Феноменологія та метафізика культури М. Гайдеггера. Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал. 2020. Вип. 27. С. 58-64.
Модуль 3. Загальні проблеми сучасної культурології	
Результати навчання	РН 03, 05, 06
Лекція-презентація (2 год.)	Культура і міф
Практичне заняття (2 год)	Семінарське заняття 5. Культура і міф 1. Культурологічні концепції міфу. 2. Теорія міфу. 3. Монологізм міфу та діалогізм культури.
Лекція-презентація (4 год.)	Діалог культур
Практичне заняття (2 год)	Семінарське заняття 6. Діалог культур 1. Культурно-філософське поняття «діалог». 2. Культурна ксенофобія та культурна ідентичність. 3. Типологія міжкультурної взаємодії.
Ресурси	1. Деміфологізація історії та творення міфів в українській науці та публічному просторі : колективна монографія. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2021. 197 с. 2. Культурологія: курс лекцій / Укладачі Ю.С. Сабадаш, Ю.М. Нікольченко, Л.Г. Дабло, О.С. Манякіна. За заг. ред. проф. Ю.С. Сабадаш. Київ: Ліра-К, 2021. 216 с. 3. Легеза О. Концепція міфу у творчості Ролана Барта. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2019. Вип. 23. С. 54-59. 4. Прокопович Л.В. Соціальний міф як складова драматургії у «театрі» буття. Гілея: наук. вісн.: зб. наук. пр. 2019. Вип. 147 (8). Ч. 2: Філософ. науки. С. 118-122. 5. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики: колективна монографія / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін.; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш; ред.-уклад. Ю. С. Сабадаш, І. В. Петрова. Київ: Ліра-К, 2021. 432 с. 6. Мокан Н.І., Чорноморденко І.В. Діалог культур як діалог цінностей. Мультиверсум. Філософський альманах. 2021. Вип. 1 (173). Т. 1. С. 139-154. 7. Петрова І.В. Метамодернізм як культурологічна концепція. Питання культурології. 2020. № 36. С. 8. Сабадаш Ю.С. Сучасний простір української культурології. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. 2022. № 24. С. 87-94. 9. Шейко В.М. Методологічні засади культурології: історіографічний аспект. Культура України. 2022. № 75. С. 7-15.
Опитування	Відповідність змісту дисципліни та методам викладання очікуванням і потребам здобувачів вищої освіти
Підсумковий контроль	Залік

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ

Навчальні лекції (вхідна, узагальнююча, проблемні, тематичні), семінарські заняття, робота з першоджерелами, робота з базами даних бібліотек, мережі Інтернет, виконання індивідуальних завдань, написання контрольної роботи.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Аудиторна робота

- 6 лекцій (20 годин)
- 6 практичних занять (10 годин)

Види навчальної діяльності студента

- присутність та прослуховування 6 лекцій, обговорення дискусійних питань (20 годин);

- обговорення презентацій/тем під час 6 практичних занять (10 годин);

Самостійна робота студента

- підготовка до лекційних занять (5 годин)
- підготовка до семінарських занять (20 годин)
- підготовка до заліку (5 годин)
- підготовка тез (30 годин).

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:
 - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
 - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.
 Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Маріупольського державного університету <http://surl.li/oswmt> (пункт 3.4) за порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:
 - повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
 - проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
 - позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
 - оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
 - відрахування з МДУ;
 - інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.
2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.
3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивченої навчальної дисципліни. Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати думку здобувачів стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.
4. Неформальна та інформальна освіта. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.

РЕГЛАМЕНТ ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: до 100 балів.

Вид діяльності	Бали (100)
Лекції	-
Практичні заняття	36
Самостійна робота	24
Залік	40

Додаткові бали поточної успішності нараховуються за результати навчання, отримані у неформальній та/або інформальній освіті (сертифікатні курси, участь у тренінгах, воркшопах з _____ – разом до 10 балів.

У разі, якщо загальна сума балів поточної успішності перевищує 50 балів під час розрахунку інтегральної успішності, враховується 50 балів.

Інтегральна оцінка визначається шляхом складання результатів поточного та підсумкового контролю та формується за шкалою оцінювання ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення МДУ про організацію освітнього процесу (<http://surl.li/rhno>) (п. 5.1): «Система оцінювання успішності здобувачів вищої освіти (зарахування залікових кредитів) є стандартизованою та формалізованою (враховує особливості шкали оцінки МДУ (100-бальна), національної («незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно») та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F)»:

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка КТС	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	Залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання окремих видів навчальної діяльності сформовані відповідно до Положення про робочу програму навчальної дисципліни у МДУ (<http://surl.li/oswqu>):

Бали	Критерії оцінювання підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (залік)
20-25	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
15-20	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
10-15	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
5-10	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1-5	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.
0	відсутність на заліку з поважної чи неповажної причини; відмова від відповіді на запитання.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

PH 01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері культурології та/або здійснення інновацій.

PH 03 Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми культурології з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.

PH 05 Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з культурології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.

PH 06 Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.

PH 07 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

PH 09 Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері культурології та у викладацькій практиці.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Лінк на освітній контентдисципліні: <https://moodle.mu.edu.ua/course/view.php?id=15423>

Основна література [s://moodle.mu.edu.ua/course/view.php?id=15423](https://moodle.mu.edu.ua/course/view.php?id=15423)

начте ключові підручники та навчальні посібники, з ками та сторінками

Культурологія: курс лекцій / Укладачі Ю.С. Сабадаш, Ю.М. Нікольченко, Л.Г. Дабло, О.С. Манякіна. За заг. ред. проф. Ю.С. Сабадаш. Київ: Ліра-К, 2021. 216 с.

Сабадаш Ю.С. Сучасний простір української культурології. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія.* 2022. № 24. С. 87-94.

Сабадаш Ю.С., Дабло Л.Г., Нікольченко Ю.М. Культурологія: понятійно-категоріальний апарат у логіці дослідницького процесу. *Культура і сучасність.* 2021. № 1. С. 3-8.

Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики: колективна монографія / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін.; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш; ред.-уклад. Ю. С. Сабадаш, І. В. Петрова. Київ: Ліра-К, 2021. 432 с.

Шейко В., Кушнарєнко Н. Методологічна рефлексія культурологічних і мистецтвознавчих досліджень. *Художня культура. Актуальні проблеми.* 2020. № 16(1). С. 44-48.

Інтернет джерела

Дистанційна платформа громадянської освіти VUMonline – Відкритий Університет Майдану (фільтрувати за тегом культурна освіченість), посилання: <https://vumonline.ua/>

Європейський освітній онлайн-ресурс Iversity, посилання: <https://iversity.org/> Загальноєвропейська МВОК-ініціатива, заснована у 2013 році Європейською комісією та Європейською асоціацією університетів дистанційного навчання (EADTU) OpenUpEd, посилання: <https://openuped.eu/>

Заснований Гарвардським університетом і Масачусетським технологічним університетом центром онлайн-навчання EdX, посилання: <https://www.edx.org/>

Мережа навчання Cisco, посилання: <https://learningnetwork.cisco.com/s/> Освітній проєкт EdEra (Education Era), посилання:

Освітня платформа Відкритого університету Future Learn, посилання: <https://www.futurelearn.com/>

Платформа Stanford Open Edx, посилання: <https://online.stanford.edu/>

Проєкт Canvas Network, посилання: <https://www.canvas.net/>

Публічна навчальна база даних онлайн курсів Coursera (filter by Subject "Arts & Humanities"), посилання: www.coursera.org

Український проєкт онлайн-курсів Prometheus (тема фільтрування «Гуманітарні науки»), посилання: <https://prometheus.org.ua/>

після вивчення навчальної дисципліни студенти проходять анонімне анкетування та беруть участь в обговоренні з метою визначення задоволення потреб студентів і доцільності внесення змін у зміст та методи викладання і навчання задля оновлення та удосконалення НД

Силабус затверджено на засіданні кафедри культурології
протокол № 1 від 27.08.2024